Kan men zich verdedigen tegen psychologische oorlogvoering?

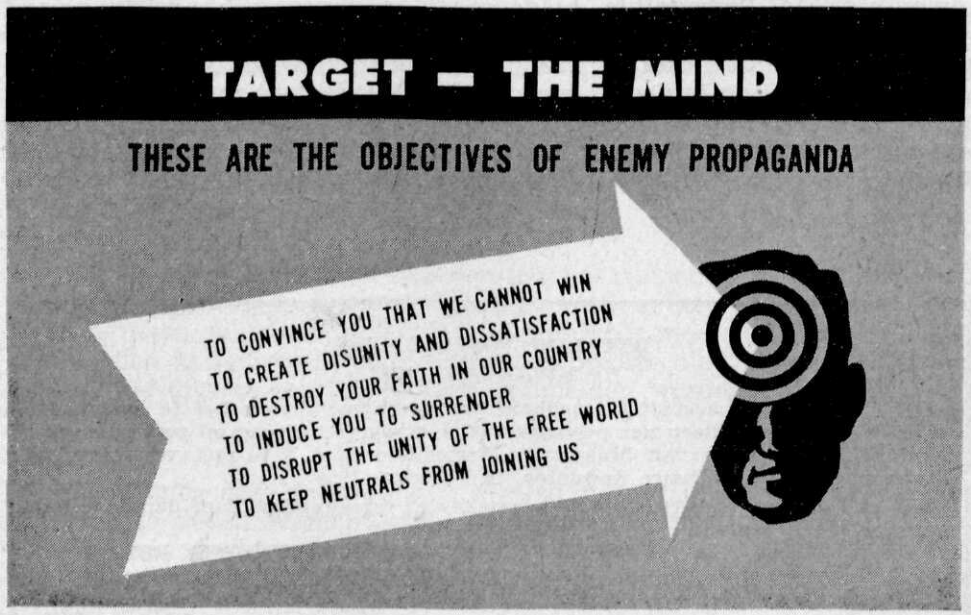
door P. J. HOUTZAGERS, *Kapitein der Infanterie*

I. Alvorens deze vraag te kunnen beantwoorden dienen we ons eerst te bezinnen op *het doel, de middelen* en *de mogelijke uitwerking* van de vijandelijke psychologische oorlogvoering.

Het doel

Van oudsher heeft revolutionaire propaganda er zich op toegelegd wiggen te drijven waar dit maar mogelijk was. Door insinuatie, aantijgingen en „onthullingen" tracht men tweespalt te zaaien en te vergroten. Een uitstekende voedingsbodem hiervoor zijn verschijnselen als ontevredenheid met bestaande toestanden; bittere armoede, waaruit men bijkans geen uitweg meer ziet; grote verschillen in welstand tussen de verschillende maatschappelijke klassen; corruptie — al dan niet vermeend — en misstanden in het bestuur van de staat e.d. Ook een volk, dat weinig geneigd is zich opofferingen te getroosten kan een doelwit vormen, daar de leden van een dergelijke maatschappij spoedig de mening raken toegedaan, dat hun door bepaalde overheidsmaatregelen onrecht geschiedt.

De revolutionaire propaganda nu, vertekent en buit dergelijke toestanden uit, wijst „schuldigen" aan, waardoor achterdocht, twijfel en onderling wantrouwen welig kunnen woekeren. Dit ondermijnt de geestelijke weerstand, hetgeen onvermijdelijk zijn terugslag heeft op de physieke krachtsinspanning.

Naast en dikwijls in combinatie met wigdrijvende propaganda maakt men gebruik van intimidatie. Een aantal min of meer recente gebeurtenissen tonen aan, dat Hitler school heeft gemaakt met zijn „diplomatie der dramatische intimidatie".

Door goede timing van het moment waarop de geestelijke weerstand van een volk was uitgeput en het ogenblik der militaire agressie (of dreiging daarmede), bleek het mogelijk bepaalde volkeren „van hun ketenen te verlossen" zonder enig verzet.

Indien we nu onder „symbolen" begrijpen: woorden en woordsubstituten als afbeeldingen, gebaren e.d. kunnen we de tendenzen in de revolutionaire propaganda als volgt samenvatten:

1. het richten van de ontevredenheid — op welke wijze deze ook moge zijn opgewekt — tegen de symbolen en handelingen van het heersend bewind;
2. het ontwikkelen van een gunstige houding t.a.v. die symbolen, die door de (revolutionaire) oppositie worden gehanteerd;
3. het voorkomen van een te grote concentratie van vijandige invloeden tot het ogenblik waarop het succes van de revolutionaire beweging zeker is.

Bovengenoemde aspecten zijn in de thans gevoerde „Koude Oorlog" duidelijk waarneembaar.

De middelen

De doelmatigheid van een bepaald propaganda-medium geeft aan of men er gebruik van zal maken. Ons volk is volkomen vertrouwd met gedrukten, films, luidsprekers, radio en straks de televisie. De inzet van deze middelen is zonder meer zeker. In de typisch revolutionaire mentaliteit, zeker niet van fantasie en vindingrijkheid gespeend, passen ook uitstekend middelen als geruchten, fluistercampagnes, sabotage, agitatie en subversieve acties.

Hoe gevoelig ons volk hiervoor is, heeft de laatste wereldoorlog bewezen. In dit verband is het goed ook aandacht te schenken aan de collaborateur, de meeloper, die, gebruik makend van vroeger verworven invloed of prestige, in staat kan blijken de revolutionaire aanhang te vergroten en de zwakkeren tot een min of meer neutrale houding te brengen. Doordat hij met onze instelling, ons denken en ons doen vertrouwd is, kan hij ons op onze meest kwetsbare zijden aantasten.

De procureur-fiscaal typeerde dit in zijn requisitoir tegen Max Blokzijl als volgt: „.... sprak hij als Nederlander tot de Nederlanders, tastte hij hen daar aan, waar hij wist, dat op dat ogenblik hun zwakke punt, hun angst, hun begin van twijfel was en in de vorm, waarvan hij als Nederlander wist, dat zij daarvoor ontvankelijk waren."

Wij allen dienen eveneens doordrongen te zijn van het belang van een goede veiligheid.

Gesprekken kunnen belangrijke bronnen vormen voor de psychologische oorlogvoering, zelfs verhalen die van iedere grond zijn ontbloot. De tegenstander zal hierdoor in staat worden gesteld te meten wat er onder het volk leeft, het beoordelen van de algemene opinie over en reactie op gebeurtenissen, oppositionele stromingen, toespraken e.d. en eveneens de uitwerking kunnen nagaan van zijn eigen propaganda. Nieuwe acties zullen hier dan weer direct op kunnen aansluiten.

De uitwerking

Waartoe is psychologische oorlogvoering in staat? Indien deze juist wordt gevoerd, zorgvuldig wordt afgestemd op het feitelijk gebeuren en — in tijd van oorlog — nauwkeurig wordt geïntegreerd met de normale operatiën, blijkt het mogelijk:

1. het effect van politieke, sociale en militaire gebeurtenissen te vertragen, te verminderen of uit te buiten.
2. op korte termijn het moreel te drukken, waardoor de gevechtswaarde en de wil tot verzet worden verminderd;
3. door acties over langere tijdsperioden een cumulatief deprimerend effect op het moreel te veroorzaken, met het onder 2. vermelde gevolg;
4. nodeloos dienstverzuim, desertie en overgave door enkelingen en groepen te bewerkstelligen;
5. het moreel van subversiven en andersdenkenden in ons kamp te versterken en te stabiliseren.

II. Evenals bij een normale operatie, dient aan een operatie bij de psychologische oorlogvoering een beoordeling van de toestand vooraf te gaan, waaruit onze kwetsbaarheden worden opgemaakt. Dit geldt voor onze defensieve psychologische oorlogvoering in gelijke mate als voor de tegenstander bij zijn offensieve acties.

De vijandelijke propaganda-ontwerper zal antwoord willen hebben op vele vragen. Vragen aangaande onze houding, onze waarschijnlijke reactie op zijn psychologische of militaire operatie:

„Hoe staan zij tegenover deze oorlog?"

„Aan wie wijten ze de slechte gang van zaken?"

„Geloven ze in de zaak waarvoor ze vechten?"

„Hoe staan zij tegenover de bombardementen op hun grote steden?"

„Hoe houden ze zich onder langdurige artillerie-beschietingen?"

„Hoe zal hun reactie zijn op een gerucht, dat wij van atoomwapenen gebruik maken?" etc. etc.

Uit het karakter van deze vragen kunnen we afleiden, dat de factoren die van invloed zijn op het moreel in grote trekken kunnen worden ondergebracht in twee groepen:

— van materiële en/of physieke aard;
— van psychische of ideologische aard.

Een scheidingslijn tussen beide groepen is nauwelijks te trekken. Ontevredenheid over het eten, dat bijv. na een zware aanval verstrekt wordt, kan een reactie zijn op de psychische spanning, waarin men vóór en gedurende deze aanval heeft verkeerd.

Omgekeerd kunnen tekorten en tekortkomingen in de materiële voorzieningen er toe leiden, dat het vertrouwen in de leiding ernstig wordt geschaad en sommigen zullen gaan twijfelen aan de juistheid van de doelstellingen, waarmede men de oorlog is ingegaan.

Overeenkomstige vragen zijn te stellen t.a.v. de houding van de burgerbevolking. De psychologische oorlog, gericht op onze burgerbevolking, heeft direct invloed op het moreel van de strijdkrachten. Revolutionaire propaganda zal zeker trachten een wig te drijven tussen volk en leger, hopende het leger te isoleren door een vertroebeling van de verstandhouding en het begrip tussen het volk en zijn leger. De krijgsmacht dient gedragen te worden door de morele steun en de

waardering van de burgers. Dit eist reeds nu een houding van wederzijds begrip en respect.

Populariteit van het leger — daarvan zijn genoeg voorbeelden — behoeft niet te ontaarden in „militarisme", „aanbidding van Mars" of „ongezonde romantiek" om slechts enkele geijkte gemeenplaatsen te noemen.

Gelet op het wigdrijvend aspect van revolutionaire propaganda komt een ander probleem naar voren dat in tijd van oorlog of oorlogsgevaar de aandacht verdient: de wijze waarop volk en krijgsmacht dan moet worden ingelicht en voorgelicht.

Door verlofgangers, brieven, couranten, tijdschriften, radio-uitzendingen blijft er contact tussen beide groepen bestaan.

Tenzij men ernstige nadelige gevolgen voor het moreel van een dier groepen wenst te riskeren, is het een grote tekortkoming de ene groep onkundig te laten of slechts ten dele in te lichten over de omstandigheden, ontwikkelingen, handelingen, ondervindingen en gevoelens van de andere.

Dit kan leiden tot een lawine van geruchten en onware berichten, die men niet meer kan bestrijden en waardoor het vertrouwen in de leiding wordt gereduceerd. Een dergelijke gelegenheid zou ook de tegenstander zeker niet voorbij laten gaan zonder te pogen het wantrouwen aan te wakkeren. Uit de laatste oorlog zijn gevallen bekend, dat de van het Russische front met verlof komende Duitse soldaat volkomen onbekend bleek met de uitwerking der Geallieerde bombardementen. Evenzo bleek de burger niet te weten, dat de „frontverkortingen" in de meeste gevallen neerkwamen op een overhaaste terugtocht om het tekort aan reserves of anderszins te dekken.

De Geallieerde propaganda sloeg ogenblikkelijk op deze situatie aan, lichtte beide groepen over elkaars omstandigheden in, daarbij door suggestieve vragen, insinuatie e.d. de vonk van wantrouwen in het Naziregime aanblazend.

III. Tegenmaatregelen

1. Het bovenstaande wettigt de conclusie, dat de verdediging in de psychologische oorlog een nationale zaak is. Het beleid dient te berusten bij een centraal orgaan, uitvoering bij aparte organen voor de burgerbevolking en de strijdkrachten. De structuur van de militaire samenleving alsmede de omstandigheden waaronder een leger moet opereren brengen mede, dat de voorlichtingsmethoden op bepaalde punten zullen afwijken van die van de burgersector. Capaciteit en samenstelling van eerdergenoemd centraal orgaan, evenals van de uitvoerende organen, moeten dusdanig zijn dat een soepel beleid kan worden gevoerd. Een beleid dat voortdurend kan worden aangepast aan de steeds wisselende omstandigheden, voortkomend uit 's vijands propaganda en andere activiteiten.

Zulks vereist een voortdurende analyse van de publieke opinie, een vooruitziende blik, fantasie en een goed reactievermogen. De snelle en plotselinge aanval, waartoe vooral een autoritair geregeerde mogendheid in staat is, dient door een snelle ripost of voorsteek te worden gekeerd.

2. Evenmin als bij een normale verdediging kan men in de defensieve psychologische oorlogvoering de principes veronachtzamen, die

in het algemeen voor een verdedigend gevecht gelden. Ook hier is de verdediging een phase in het gereedmaken voor de aanval. Evenzo moet de verdediging een offensief karakter dragen. Dit dwingt ons, ons voor te bereiden op het offensief, om dit te kunnen lanceren op het ogenblik dat dit ons mogelijk is en ons goed dunkt. Daarnaast noodzaakt het ons acties te ondernemen om het resultaat van de vijandelijke acties te nihileren (de tegen-aanval dus) en het voor ons belangrijke terrein, waar een vijandelijke aanval succes kan hebben tijdig „ideologisch te bezetten" en op een verdediging voor te bereiden.

3. Voor de Krijgsmacht ligt het zwaartepunt in de defensieve psychologische oorlogvoering bij *de Voorlichting*. Deze kan echter niet beperkt blijven tot het zonder meer verstrekken van nieuws en inlichtingen. Het is ten enen male onmogelijk de soldaat een grote hoeveelheid feiten voor te leggen, de interpretatie aan hem over te laten en vervolgens de wens te koesteren dat hij hieruit altijd juist datgene zal opmaken, wat wenselijk is. Een bepaalde selectie zal plaats moeten vinden. Bovendien moet het materiaal zo worden voorgedragen en gerangschikt, dat de belangstelling wordt gewekt en het geheel overzichtelijk en begrijpelijk wordt. Het is dan ook niet mogelijk bij de voorlichting de factor beïnvloeding, zoals die ook bij propaganda tot uiting komt, geheel uit te sluiten.

De voorlichting dient er op gericht te zijn de soldaat bewust te maken en te overtuigen van de werkelijke waarden en idealen waarvoor hij zijn opofferingen brengt.

Wel duidelijk komt dan de noodzaak tot een harmonische verhouding tussen voorlichting, goede welstand en ontwikkeling tot uiting. De uitslag van zijn eigen critische vergelijking tussen werkelijkheid en datgene, wat men hem daarvoor — d.m.v. propaganda bijvoorbeeld — in de plaats wil doen stellen zou fataal zijn voor zijn moreel. Hij zal moeten begrijpen dat het niet uitsluitend uit materiële, doch veeleer uit ideële motieven is, waarom wij ons tegen agressie verzetten. Zo de voorlichting goed wordt gevoerd *immuniseert* men de man tegen al de ideeën, tegen de gehele ideologie, die de tegenstander hem tracht op te dringen en zal deze voorlichting hem worden tot een kompas in de algemene twijfel en onzekerheid, waaraan hij zal worden blootgesteld. *De commandant* zal ernaar moeten streven zijn troep immuun te maken en deze immunisatie te onderhouden. Dit zal slechts mogelijk zijn bij een hoog moreel. Ogenblikkelijk komt hier naar voren het belangrijke aandeel dat de Geestelijke Verzorging in deze toe zal vallen en evenzo de taak voor het thuisfront en de burgerlijke voorlichtingsorganen.

Ook voor de strijd in het physieke, materiële vlak is *de commandant* de originator. Er zijn redenen voor zware verliezen, een falende verpleging, het uitblijven van post e.d. Indien de commandant deze niet uiteenzet, zal de vijandelijke propagandist al te gewillig blijken deze taak over te nemen. Hij vindt hier immers zijn thema's voor het opschepnen:

„Waarom langer vechten voor een incompetente regering?"

„Weerloos overgeleverd aan een commandant, die zijn vak niet verstaat!" etc.

Hiertegen past een sobere, eerlijke uiteenzetting over de feiten *door de eigen, vertrouwde commandant,* die hiermede zijn ondergeschikten deelgenoot maakt van de achtergrond. Dit herstelt het vertrouwen

in de leiding en geeft de man een inzicht in het totale beeld. Ook voor het argument „geen commentaar uit veiligheidsoverwegingen" toont de man begrip, mits dit niet ontaardt tot een passe-partout om alle mogelijke fouten te bedekken.

4. **Physieke afweermaatregelen**

Teneinde te voorkomen, dat de vijandelijke propaganda onze troepen bereikt, zijn een aantal afweermaatregelen mogelijk. Dergelijke maatregelen zijn:

1. het verbod om vijandelijke pamfletten te verzamelen, van de inhoud kennis te nemen of ze als souvenir te bewaren.
2. het verbod om vijandelijke radiouitzendingen te beluisteren dan wel dergelijke uitzendingen door middel van stoorzenders of door in beslagname van ontvangtoestellen te hinderen.
3. vijandelijke luidsprekers door artillerie en mortieren te laten neutraliseren, dan wel het luisteren naar dergelijke oproepen en uitzendingen tegen te gaan door de soldaten opdracht te geven buiten de reikwijdte te gaan (bv. in de onderkomens) of ze op te dragen door het maken van lawaai (of zingen) de oproepen onverstaanbaar te maken.

Over het algemeen zijn dergelijke maatregelen niet aan te bevelen. Terwijl het enerzijds zeer moeilijk — zo niet onmogelijk — zal zijn het opvolgen van deze geboden te controleren, zal anderzijds de soldaat het als een teken van zwakte zien.

Hij zal van mening zijn, dat indien wij even vast in onze schoenen staan als wij altijd tegen hem hebben verteld, we niet voor de vijandelijke argumenten bezorgd behoeven te zijn. Uiteraard kunnen zich omstandigheden voordoen, dat het nemen van dergelijke maatregelen niet kan worden voorkomen. Kan men er derhalve niet veel tegen doen dat de vijandelijke propaganda onze troepen bereikt, wèl dient er tegen te worden gewaakt, dat deze propaganda door bepaalde — veelal niet eens kwaadwillende — elementen in het onderdeel wordt verspreid. Meestal zal dit plaats vinden in de vorm van geruchten of fluistercampagnes, waarop dan practisch geen contrôle meer mogelijk is. Hier is in het bijzonder voor de onderofficieren een taak weggelegd.

5. **Tegen-propaganda (het „debat" met de tegenstander)**

Tegen-propaganda is zeker niet in eerste aanleg defensief, vooral niet indien deze propaganda gericht is op de vijandelijke bevolking. Het voeren van tegen-propaganda eist snelheid in het opsporen van de zwakke punten in het vijandelijk betoog en een snelle reactie om deze kwetsbaarheden direct aan te vallen. Hierdoor wordt niet alleen de betreffende vijandelijke actie verzwakt of teniet gedaan, doch tevens juistheid en betrouwbaarheid van **toekomstige** vijandelijke beweringen in twijfel getrokken. Het is geenszins uitgesloten dat een scherp gevoerde tegen-propaganda het door de tegenstander eerder bij onze troepen verworven vertrouwen geheel vernietigt. Tegen-propaganda is echter een precaire zaak, daar het dikwijls niet mogelijk is de tegenstander op een zodanige wijze van repliek te dienen dat onze troepen hierdoor overtuigd worden. Het is eveneens niet uitgesloten dat door tegen-propaganda juist de aandacht op een onderwerp wordt gevestigd, dat wellicht anders snel en geheel in het vergeetboek zou zijn geraakt. Dit heeft er

toe geleid alleen dan tegen-propaganda te voeren, indien een slechte indruk persé dient te worden uitgewist.

Tegen-propaganda is in feite het ontzenuwen van de vijandelijke argumenten door deze met tegen-argumenten te weerleggen. Een soort debat, doch dan niet gevoerd om de tegenstander, doch om de toehoorders te overtuigen. Waar de vijandelijke propagandist de laatste is om zich te laten beïnvloeden, heeft het geen enkele zin het woord tot *hem* te richten.

Men dient daarom zijn bewijzen voor te leggen — evenals hij heeft gedaan — aan de toehoorders, die uiteindelijk moeten uitmaken wie „gelijk" heeft. Hoewel tegen-propaganda niet als wapen in de hand van de troepencommandant gesteld zal worden, kan hij zich bedienen van dezelfde methoden om bij zijn troep de vijandelijke propaganda te ontzenuwen.

Hij dient hierbij te bedenken, dat feiten uitsluitend door feiten weerlegd kunnen worden.

De volgende methoden kunnen worden toegepast:

a. Indien de gevolgen van bepaalde, voor ons nadelige gebeurtenissen tijdig onderkend en overzien worden, moeten onze troepen een en ander in de juiste proporties *van ons* horen, *vóór de tegenstander hiertoe de gelegenheid heeft gehad.*
   Gebeurt dit niet, dan worden we gedwongen tegen te spreken, hetgeen door vele toehoorders met de gemeenplaats „qui s'excuse, s'accuse" wordt afgedaan.
b. Uitsluitend in noodgevallen, indien het een bijzonder belangrijk onderwerp betreft en geen andere methode gevolgd kan worden, mag de vijandelijke bewering rechtstreeks worden tegengesproken.
c. Zo mogelijk moeten de vijandelijke aantijgingen worden weerlegd door voorlichting over onderwerpen die in schijn weinig met de hoofdzaak te maken hebben, doch in feite deze rechtstreeks aantasten.
   Ter illustratie een voorbeeld uit de laatste wereldoorlog:
   De van Duitse zijde geuite beschuldiging, dat de Geallieerden hun krijgsgevangenen slecht en in strijd met de Conventie van Genève behandelden, werd weerlegd door o.m. pamfletten te distribueren, waarop (phonetisch) „a five minutes' course in English" was aangebracht.
   Hierop kon een Duits soldaat vinden, hoe hij — eenmaal krijgsgevangene zijnde — in het Engels om medische hulp, voedsel, sigaretten e.d. kon vragen.
d. Soms bestaat er de mogelijkheid de tegenstander te overstemmen door van hem feiten te openbaren, die een grotere indruk op de troep nalaten, dan de vijandelijke argumenten (vgl. de door de Duitsers ontketende „Katyn actie").
e. In andere gevallen kan worden getracht de uitwerking van de vijandelijke aanval te beperken:
   — door de nadruk te leggen op de voor ons belangrijke (gunstige) gedeelten.
   — door z.m. te insinueren, dat de tegenstander bepaalde feiten heeft achter gehouden, daar deze voor hem uitgesproken ongunstig waren.
   — door het geheel om der waarheidwille kort te vermelden.

6. **De aanval op de vijandelijke propaganda-techniek**

In de meeste gevallen zal het mogelijk blijken de vijandelijke propaganda-techniek te analyseren. Practisch elke propagandaboodschap is opgebouwd uit een of meerdere technieken als: simplificatie, testimonia, insinuatie of nostalgie.

Door de militair op populaire wijze op deze technieken opmerkzaam te maken, zo mogelijk met gebruik van voorbeelden uit het dagelijks leven van reclame- en advertentie-techniek, zal men het critisch luisteren stimuleren.

De indruk van „spontaneïteit", van „uit het hart" te spreken, die elke propagandist gaarne wil maken, zal hierdoor aanzienlijk worden verminderd. Zoals het weten hoe een bepaalde schotel is bereid dikwijls een ten volle genieten in de weg staat, kan ook het onthullen van een „propaganda-recept" het erin geloven beperken.

7. **Bijzondere acties en geruchtenbestrijding**

Een belangrijke mogelijkheid tot beïnvloeding zit ook in de „Bijzondere acties". Voor de defensieve psychologische oorlogvoering schuilt hoofdzakelijk het gevaar in de kettingreactie van „sterke verhalen", fluistercampagnes en geruchten, die van een en ander het gevolg zijn en die veelal resulteren in het verlies van vertrouwen in de eigen leiding en neiging tot paniek. Indien bijv. een bepaalde sabotage-handeling is ontdekt, is men al spoedig geneigd achter de dader bepaalde groepen te zien en aan deze groepen een zekere macht toe te schrijven. De uitwerking van „zwarte" radiouitzendingen, het optreden van subversieven en 5e colonne zal hetzelfde karakter hebben. Tijdens de afgelopen oorlog heeft dit geleid tot bijna chaotische en desastreuze gevolgen. Daar dergelijke geruchten zich zeer snel voortplanten is een snel en doortastend optreden geboden. Voor de troepencommandant zijn de volgende maatregelen aan te bevelen:

1. Geruchten dienen te worden besproken en ontzenuwd door competente, bij de troep goed bekende (onder-)commandanten.
2. Indien in een onderdeel de opsporing en analyse van geruchten aan een bepaalde functionaris is opgedragen (c.q. een „geruchtenkliniek"), dient niet deze, doch degene die „naar dienstverhouding" met het gerucht te maken heeft het gerucht te bespreken. Een gerucht bijv. over een nijpend tekort aan munitie dient door de S4 te worden besproken.
3. De tegenspraak moet zijn logisch, factueel en naar uitgebreidheid overeenkomen met het gerucht.
4. Waar in practisch elk gerucht een kern van waarheid zit, moet deze kern er uit worden gelicht en de troep verteld worden hoe en waarom uit deze kern het gerucht heeft kunnen voortkomen.
5. Bepaalde geruchten dienen niet met slagzinnen te worden bestreden, aangezien deze veelal langer worden onthouden, dan het gerucht zelve.
6. Het is onjuist en onwaar elk gerucht op het debet van de tegenstander te schrijven.
   Een dergelijke lezing zou een nieuw gerucht zijn en eveneens nadelige gevolgen kunnen hebben.

8. Psychologische oorlogvoering bij oefeningen

Een ander onderdeel van de defensieve psychologische oorlogvoering is het toepassen van propaganda e.d. bij oefeningen. Hoewel de omstandigheden sterk verschillen van die op een werkelijk gevechtsveld (er is geen levensgevaar, de uitputting is minder) kan het toch zijn nut hebben.

Terwijl het moreel van de oefenende troepen wordt getoetst, raakt men tevens bekend met deze wijze van oorlogvoering.

Er zijn echter bijzonder gevaarlijke aspecten aan deze materie verbonden. Niet alleen zou men verkeerde ideeën bij de soldaat kunnen opwekken, maar tevens zouden deze ideeën dusdanig vaste voet kunnen krijgen, dat ze nauwelijks meer te verdrijven zouden zijn. Het is daarom niet een iegelijk gegeven en toegestaan deze wijze van oorlogvoering bij oefeningen toe te passen. Zulks kan uitsluitend na toestemming en in overleg met de legerleiding.

9. De realistische training

Uit psychiatrische rapporten naar aanleiding van de gevechten in de tweede wereldoorlog en Korea is gebleken, dat jonge onervaren troepen, naast een percentsgewijs hoger aantal gewonden e.d. ook op psychisch gebied geringer weerstand hadden dan ervaren fronttroepen. Dit komt eveneens tot uiting in de graad waarin zij door de vijandelijke propaganda beïnvloed kunnen worden, daar ze geneigd zullen zijn de weg van de minste weerstand te kiezen. Door een realistische training krijgt de man zelfvertrouwen en hij krijgt enig inzicht in de werkelijke gevaren van het gevechtsveld. Dit zal de neiging tot angst en paniek, die vooral door ingebeelde, onbekende gevaren in de hand worden gewerkt, beperken terwijl bovendien de man minder gemakkelijk door de vijandelijke propaganda beïnvloed wordt.

IV. Samenvatting en conclusie

1. De verdediging tegen psychologische oorlogvoering behoort tot de verantwoordelijkheid van de commandant en bestaat — mèt het handhaven van een hoog moreel — uit een goede, intensieve voorlichting.
2. Deze voorlichting, begonnen in vredestijd en voortgezet in tijd van oorlog, dient te handelen over alle onderwerpen — ideële, zowel als materiële — die betrekking hebben op het denken en doen van de militair. Ze moet gericht zijn op het opbouwen en onderhouden van het vertrouwen in onze doelstellingen, waarden en motieven en antwoord geven op de vraag „Waarvoor dienen en vechten wij".
3. De band tussen commandant en troep, troep en thuisfront dient zo hecht mogelijk te zijn. Hiertoe behoort eveneens een nauwe samenwerking met de Geestelijke Verzorging.
4. Het snel verstrekken van inlichtingen, nieuws, z.m. het voeren van goede tegenpropaganda of daarmee analoge acties, onderhouden het vertrouwen en reduceren de resultaten van de vijandelijke propaganda.
5. Er moet de mogelijkheid bestaan tot een vrije meningsuiting en gedachtenwisseling.

6. Onze zwakheden en kwetsbaarheden moeten regelmatig worden vastgesteld en waar deze niet kunnen worden verholpen — de voortdurende aandacht en zorg hebben.
7. Tracht niet de vijandelijke propaganda te verhinderen om onze troepen te bereiken. Waakt er echter voor dat deze verder verspreid wordt. Hiertoe dient regelmatig instructie te worden gegeven over doel en strekking der vijandelijke psychologische oorlogvoering en hoe de vijandelijke propaganda te onderkennen.
8. Geruchten moeten zo spoedig mogelijk worden ontzenuwd.
9. Een iegelijk dient door een harde, realistische training te worden doordrongen van de werkelijke gevaren van het gevecht en hoe die tot een minimum te beperken. Hiertoe dienen de militairen te worden voorgelicht over bepaalde psychische en physiologische verschijnselen, welke bij practisch iedereen door angst en soortgelijke gevoelens worden opgewekt.

Literatuur.

Summary Psywar school. Fort Bragg. „Propaganda".
Propaganda als ondersteuning van militaire operatiën. Mil. Spectator, Juli 1954. Zie voorts de daar gegeven definities van de verschillende soorten propaganda in pt. 2.
„World Revolutionary Propaganda", H. Laswell and D. Blumenstock. New York 1939.
„Wetenschap en Psychologische oorlogvoering", res. Kapt. J. M. M. Hornix in „Centurio", Mei 1954.
„Der Psychologische Krieg", B. Szunyogh. Chicago 1952.
„Max Blokzijl, zijn berechting, veroordeling en executie", Amsterdam 1947, geciteerd in „Onderdrukking en verzet", dl. 2.
„Propaganda aan het front", W. J. van Westerhoven. Kapt. der Artillerie in de Militaire Spectator, Febr. 1952.
Students' Summary: „Counterpropaganda".
„De Duitse Vijfde Colonne in de Tweede wereldoorlog", L. de Jong. Arnhem 1954.
Grondslagen der Sociale Psychologie, A. M. J. Chorus. Leiden 1953.
„Myths of War", Marie Bonaparte. Londen 1947 (vert. John Rodker).
The Psychology of rumor. Allport and Postman. New York 1947.
Voorlichtingsbulletin No. 4 „Geruchten".
Students' summary „The defense against Psychological warfare".
TM 28-210 The Information-Education Officer.

BANDEN 1955

Binnenkort worden g e h e e l l i n n e n banden beschikbaar gesteld voor de jaargang 1955 à *f* 2,75 per stuk.

Levering uitsluitend na vooruitbetaling per giro (nr 44715) of per postwissel. Bestellingen kunnen reeds thans worden opgegeven aan

MOORMAN's PERIODIEKE PERS N.V.
Zwarteweg 1 - Den Haag